

Remissversion av kursplan i geografi i grundskolan

Geografi

Syfte

Förutsättningarna för liv på jorden är unika, föränderliga och sårbara. Det är därför vårt gemensamma ansvar att förvalta jorden så att hållbar utveckling blir möjlig.

Samspel mellan människan och hennes omgivning har gett upphov till många olika livsmiljöer. Geografi ger oss kunskap om dessa miljöer och bidrar till vår förståelse för människans levnadsvillkor och hur människan påverkar ekosystemen.

Undervisningen i ämnet geografi ska syfta till att eleverna utvecklar en geografi sk referensram och därmed ett rumsligt medvetande genom att studera och jämföra olika platser, regioner och levnadsvillkor. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om de processer som påverkar jordytans former och mönster. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna får erfarenheter av att tolka och bedöma konsekvenser av olika förändringar som sker i det geografi ska rummet. Genom undervisningen i geografi ska eleverna ges förutsättningar att utveckla en medvetenhet om de sammanhang där geografi ska kunskaper är viktiga och användbara. Undervisningen ska också bidra till att eleverna kan utforska olika samspel mellan människa, samhälle och natur. På så sätt ska eleven få möjlighet att se världen ur ett helhetsperspektiv. Vidare ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper i att studera och göra analyser av omvärlden samt i att presentera resultaten.

Undervisningen ska, genom att växla mellan olika rums- och tidsperspektiv, bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur resurser, människor och miljö samverkar, och vilka konsekvenser det får för naturen och för människors levnadsvillkor.

Undervisningen ska vidare ge eleverna möjlighet att utveckla en förståelse för skillnader och likheter mellan platser och regioner. Genom undervisningen ska eleverna också ges förutsättningar att utveckla kunskaper om varför intressekonflikter uppstår och hur de kan lösas. Därigenom ska undervisningen medverka till att eleverna utvecklar kunskaper som kan bidra till global rättvisa och en acceptabel levnadsmiljö för alla människor och livsrum för alla levande varelser.

Genom undervisningen i ämnet geografi ska eleverna ges förutsättningar att utveckla förmågan att

- analysera hur naturgivna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen,
- undersöka samspel mellan människa, samhälle och natur, lokalt och globalt,
- analysera omvärlden ur ett geografi skt perspektiv och värdera resultaten med hjälp av geografi ska källor, teorier, metoder och tekniker, samt
- värdera lösningar i olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån etiska överväganden och för hållbar utveckling.

Centralt innehåll

Undervisningen i de samhällsorienterande ämnena ska behandla följande centrala innehåll

I årskurserna 1–3

Att leva tillsammans

- Skildringar av livet förr och nu, till exempel av familj och skola, i barnlitteratur, sånger och filmer. Minnen och berättelser berättade av människor som lever nu.
- Att flytta inom ett land och mellan länder. Vad detta kan ha för orsaker och få för konsekvenser.
- Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt,

kamratskap, kön och relationer.

- Normer och regler, till exempel i skola, sport och trafik.

Att leva i närområdet

- Närområdets naturgivna förutsättningar, till exempel mark, vatten och klimat, växter och djur.

Hur

dessa påverkar befolkningen och bebyggelsen och hur vi påverkar naturen.

- Hemortens historia. Vad närområdets natur, platser, byggnader och vardagliga föremål

kan berätta om barns, kvinnors och mäns levnadsvillkor under olika perioder i

jämförelse med i dag. Jägerstenålder, bondestenålder, bronsålder, järnålder, medeltid, modern tid.

- Religioner och platser för religionsutövning i närområdet.

- Centrala samhällsfunktioner, till exempel sjukvård, polis och skola.

- Yrken och verksamheter i närområdet.

- Pengars användning och värde. Olika exempel på betalningsformer och vad några vanliga varor och tjänster kan kosta.

Att leva i världen

- Jordgloben. Kontinenternas och världshavens lägen på jordgloben. Naturtyper, vatten och klimat i olika delar av världen. Namn och

lägen på världsdelarna, samt länder och platser som är betydelsefulla för eleven.

- Högtider, symboler och berättelser inom några världsreligioner, till exempel från kristendom, islam, judendom, hinduism och buddhism.

- Miljöfrågor utifrån elevens vardag, till exempel frågor om livsstil, trafik, energi och matvaror.

- Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter. Alla människors lika värde. Demokratiska arbetssätt i skolan.

- Aktuella samhällsfrågor i olika medier.

Att undersöka verkligheten

- Metoder för att söka, värdera och bearbeta olika källor: intervjuer, observationer och mätningar.

- Enkla fältstudier och observationer i närmiljön av människans användning av och påverkan på naturen och landskapet.

- Kartor och mentala kartor. Storleksrelationer och väderstreck samt rumsliga begrepp, till exempel plats, läge och gräns.

- Tidslinjer och tidsbegreppen dåtid, nutid och framtid.

Undervisningen i geografi ska behandla följande centrala innehåll

I årskurserna 4–6

Livsmiljöer

- Jordytan. På vilka sätt jordytan formas och förändras av naturgivna människoskapade processer, till

exempel plattetektonik, erosion och människans markutnyttjande. Konsekvenser för människor och natur.

- Jordens naturresurser, till exempel olja, naturgas, skog, ~~och~~ odlingsmark och fisk. Förekomst och

hållbart respektive icke hållbart användningnyttjande.

- Jordens klimat- och vegetationszoner. På vilka sätt klimatet påverkar villkoren för

till exempel matproduktion, energianvändning och turism. På vilka sätt klimatet påverkas av människan.

- Jordens vatten och dess kretslopp. Förekomst och användningsområden. [Vatten som begränsande resurs.](#)
- Jordens befolkning. Fördelning över jordklotet samt orsaker till och konsekvenser av den ojämna befolkningsfördelningen.

Geografi ska metoder och verktyg

- Geografi ska begrepp, till exempel plattetektonik, naturresurs och klimatzon.
 - Namn på länder, städer, regioner, bergskedjor, hav, öknar, floder och sjöar.
 - Kartan och dess uppbyggnad med gradnät, färger, symboler och skala.
- Topografi ska och tematiska kartor.
- Geografi ska data i närområdet. Statistik, mätningar och insamlingar av till exempel åldersfördelning, trafiklöden och vattenförbrukning.
 - Fältstudie som metod för att undersöka naturlandskap och markanvändning i närmiljön.

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Miljöetiska val och prioriteringar i vardagen. Individens och gruppernas val och hur dessa kan påverka miljön och bidra till hållbar utveckling.
 - Ojämliga levnadsvillkor i världen och dess orsaker, till exempel utbildning, hälsovård och tillgång till naturresurser. [Risker för ökad fattigdom och ohälsa till följd av klimatförändringar.](#)
- Organisationens och enskilda människors olika sätt att arbeta för att förbättra människors levnadsvillkor.

I årskurserna 7–9

Livsmiljöer

- Klimatförändringar. Olika förklaringar till förändringarna samt vilka konsekvenser förändringarna kan medföra för människa, samhälle och miljö i olika delar av världen.
- Befolkningsförändringar. Migration och urbanisering. Orsaker till att människor väljer eller tvingas att flytta. Konsekvenser av att människor i stor utsträckning flyttar till städer.
- Människans försörjning och handel över tid. Var olika varor och tjänster produceras, konsumeras och transporteras, [samt hur detta påverkar ekosystem och klimat.](#)

Geografi ska metoder och verktyg

- Geografi ska begrepp, till exempel urbanisering, sårbar plats och klimatförändring.
- Namn på länder, städer, regioner, berg, hav, öknar, floder och sjöar.
- Geografi ska data om till exempel klimat, hälsa och handel. På vilka olika sätt data samlas in, bearbetas, värderas och presenteras, till exempel med hjälp av kartor och geografi ska informationssystem (GIS).
- Fältstudier om hur samhället är planerat och hur risker hanteras, till exempel genom skydd av vattentäcker.
- Geografi ska verktyg som är tillgängliga via Internet, till exempel [topografiska och tematiska kartor och satellitbilder.](#)

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Sårbara platser. Naturgivna [och människoskapade](#) risker och hot, till exempel översvämningar, torka och jordbävningar. På vilka sätt sårbarheten kan identifieras och hur samhällen, grupper och individer kan förebygga risker.

- Intressekonflikter kring resurser, till exempel vatten samt mark för livsmedels- och energiproduktion. Sambandet mellan intressekonflikter och miljöetiska val och prioriteringar i vardagen.
- Förnybara energitillgångar och ny teknik, till exempel sol- och vindenergi samt alternativa drivmedel. Hur förnybar energi och teknik kan leda till utveckling i olika delar av världen. [Risker med olika typer av bioenergiproduktion ur hållbarhets- och livsmedelssäkerhetsperspektiv.](#)
- Fattigdom och ohälsa i olika delar av världen, [risker att dessa ökar i samband med klimatförändringar](#) - och hur detta kan bekämpas.

Kunskapskrav

Progressionen i kraven gällande förmågan att analysera hur naturgivna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen, ligger dels i omfattningen och djupet av elevens kunskaper om dessa och dels i elevens förmåga att analysera människans omvandling av naturlandskapet över tid. Progressionen i kraven gällande förmågan att undersöka samspel mellan människa, samhälle och natur, lokalt och globalt, handlar om hur väl eleven kan visa på samband och förklara hur människa, samhälle och natur påverkar och påverkas av varandra på olika platser, samt jämföra med andra delar av jorden. Eleven förväntas med stigande komplexitet kunna undersöka samband och utifrån sina slutsatser urskilja generella mönster med utgångspunkt från faktorer som bidrar till, men även förändrar geografiska mönster. För högre betyg ska eleven identifiera och pröva

5

Remissversion av kursplan i geografi i grundskolan

flera olika perspektiv och visa hur dessa kan samverka med varandra och därigenom kunna förklara geografiska mönster.

Progressionen i kraven gällande förmågan att analysera omvärlden ur ett geografiskt perspektiv och värdera resultaten med hjälp av geografiska källor, teorier, metoder och tekniker, ligger i elevens förtrogenhet att med hjälp av kartor, geografiska metoder och tekniker kunna undersöka och besvara geografiska frågor. I stigande grad kan eleven göra alltmer självständiga metodval och bedömningar av källmaterialets trovärdighet samt värdera sitt resultat och välja presentationsform. Kunskapskravet mäter även förmågan att utifrån resultat och slutsats kunna ställa nya relevanta geografiska frågor.

Progressionen i kraven gällande förmågan att värdera lösningar i olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån etiska överväganden och för hållbar utveckling, handlar om med vilken säkerhet eleven analyserar samband mellan människors behov av resurser, tillgång till dessa resurser, samt resursanvändning och miljö- och samhällsutveckling i olika delar av världen. Eleven förväntas på de högre nivåerna kunna analysera alltmer komplexa samband och de intressekonflikter som kan uppstå, samt ange möjliga hållbara lösningar utifrån flera perspektiv. Kunskapskravet mäter även förmågan att argumentera kring olika miljöetiska ställningstaganden med stigande krav på allsidighet.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3

Eleven kan berätta om valda delar av hemortens historia och kan utifrån berättelser och andra framställningar ge exempel på likheter och olikheter i människors levnadsvillkor på olika platser och i olika tider. Utifrån några naturgivna förutsättningar beskriver eleven hur dessa har påverkat och påverkar människorna och bebyggelsen på hemorten. Vidare anger eleven några orsaker till att människor tvingas eller väljer att flytta samt ger exempel på konsekvenser som det kan få för dem som berörs. Eleven beskriver och ger exempel på några viktiga samhällsfunktioner och förklarar varför dessa finns. Vidare ger eleven exempel på religioner och platser för religionsutövning

i närområdet samt beskriver någon högtid, symbol och central berättelse från olika världsreligioner.

Eleven berättar om och beskriver några livsfrågor utifrån egna och andras erfarenheter. Utifrån vardagliga händelser ger eleven exempel på barns rättigheter. Vidare ger eleven exempel på varför gemensamma normer och regler behövs i olika sammanhang samt beskriver vad ett demokratiskt arbetssätt är. Dessutom ger eleven exempel på hur handlingar i vardagen kan påverka miljön och ger utifrån detta förslag på sådana handlingar som kan bidra till en hållbar miljö.

6

Remissversion av kursplan i geografi i grundskolan

Eleven använder med stöd olika källor, iakttar och gör mätningar i omgivningen och besvarar på olika sätt egna eller givna frågor. Vidare använder eleven tidslinjer och vardagliga tidsbegrepp för att ange händelser i tid. För att återge namn och beskriva lägen på världsdelarna och andra för eleven betydelsefulla platser och länder, använder eleven karta, jordglob och rumsliga begrepp.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan beskriva och ge exempel på några naturgivna processer och mänskliga verksamheter som formar och förändrar platser och regioner. Vidare beskriver eleven hur någon sådan förändring kan påverka naturen och människors levnadsvillkor. Eleven använder kartan och ger exempel på vad kartan visar med hjälp av teckenförklaringen. Med stöd av kartor och andra källor beskriver eleven befolkningens fördelning på jorden och ger något exempel på samband som förklarar befolkningens fördelning globalt.

Eleven utför mätningar i fält och samlar in geografi ska data från någon källa samt använder denna för att besvara geografi ska frågor. Eleven presenterar sitt resultat och beskriver någon metod och någon källa som använts, samt ger något exempel på vad som kan ha påverkat undersökningens resultat. Eleven föreslår någon ny fråga att undersöka utifrån sitt resultat.

Eleven beskriver var och hur några varor som används i vardagen produceras, och ger förslag på miljöetiska val som kan bidra till hållbar utveckling. Eleven ger något exempel på orsaker till ojämlika levnadsvillkor i världen och ger något förslag till hur länder, organisationer och enskilda kan arbeta för att öka välbefinnande och rättvisa.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan beskriva samband mellan naturgivna processer och mänskliga verksamheter och förklarar hur dessa processer och verksamheter formar och förändrar platser och regioner. Vidare förklarar eleven hur förändringarna på olika sätt kan påverka naturen och människors levnadsvillkor.

Eleven tolkar väsentliga delar av kartans information och berättar om olika företeelser som visas i kartan. Med stöd av kartor och andra källor identifierar eleven samband och använder dessa för att förklara befolkningens fördelning lokalt, regionalt och globalt.

Eleven utför olika mätningar i fält och samlar in geografi ska data från olika källor samt använder dessa för att besvara geografi ska frågor. Eleven presenterar sitt resultat tydligt och förklarar vilka källor som använts samt ger några exempel på vad som kan ha påverkat undersökningens resultat. Eleven föreslår några nya frågor att undersöka utifrån sitt resultat.

7

Remissversion av kursplan i geografi i grundskolan

Eleven undersöker var och hur några varor som används i vardagen produceras, och ger förslag på miljöetiska val som kan bidra till hållbar utveckling. Eleven undersöker

orsaker till ojämlika levnadsvillkor i världen och ger några förslag till hur länder, organisationer och enskilda kan arbeta för att öka välbefinnande och rättvisa.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan förklara samband mellan naturgivna processer och mänskliga verksamheter samt förklarar hur dessa formar och förändrar platser och regioner. Vidare jämför eleven hur förändringarna påverkar naturen och människors levnadsvillkor på olika platser på jorden.

Eleven tolkar olika slags kartor och berättar om det landskap som kartan ger information om. Med stöd av kartor och andra källor förklarar eleven befolkningens fördelning lokalt, regionalt och globalt samt identifierar samband och generella mönster som stödjer förklaringarna.

Eleven utför, med hjälp av olika metoder och tekniker, mätningar i fält och samlar in geografi ska data från flera olika källor samt motiverar sitt val av metod. Vidare redovisar eleven sin undersökning så att det tydligt framgår hur eleven har arbetat, vilka källor som har använts och vad som kan ha påverkat resultatet. Eleven föreslår några nya frågor att undersöka utifrån sitt resultat.

Eleven utreder var och hur några varor som används i vardagen produceras, och ger väl motiverade förslag på miljöetiska val som kan bidra till hållbar utveckling. Eleven utreder orsaker till ojämlika levnadsvillkor i världen och ger flera väl motiverade förslag till hur länder, organisationer och enskilda kan arbeta för att öka välbefinnande och rättvisa.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan ge exempel på samband mellan befolkningsfördelning, migration och tillgång till naturresurser samt anger någon faktor av betydelse för försörjning. Vidare ger eleven exempel på hur det globala klimatet har förändrats och några konsekvenser för människa, samhälle och miljö.

Eleven beskriver hur produktion, handel och kommunikation bildar geografi ska mönster. Vidare ger eleven något exempel på hur på hur förnybara energitillgångar och ny teknik kan komma att påverka och förändra dessa mönster. Eleven ger exempel på hur naturgivna risker och människans verksamheter kan påverka platsers sårbarhet, samt föreslår någon förebyggande åtgärd som kan minska sårbarheten. Vid undersökningar och fältstudier använder eleven givna kartor, metoder och verktyg för att samla in och bearbeta geografi ska data. Eleven anger sina källor och ger

8

Remissversion av kursplan i geografi i grundskolan

noget exempel på deras tillförlitlighet. Eleven presenterar resultat och slutsatser och ger något förslag på hur resultatet kan leda till fortsatta studier inom området, samt ger omdömen om sitt eget och andras arbete.

Eleven beskriver någon lokal eller global intressekonflikt med koppling till resursanvändning och ger utifrån etiska överväganden förslag på hur den kan lösas. Eleven beskriver några ojämlika förhållanden på jorden och dess orsaker samt ger exempel på hur dessa kan minskas.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan beskriva samband mellan befolkningsfördelningen, migration och tillgång till naturresurser samt några faktorer av betydelse för försörjning. Vidare beskriver eleven globala klimatförändringar och hur de påverkar människa, samhälle och miljö i olika delar av världen.

Eleven undersöker och beskriver hur produktion, handel och kommunikation bildar geografi ska mönster. Vidare ger eleven förslag på hur förnybara energitillgångar och ny teknik kan komma att påverka och förändra dessa mönster. Eleven förklarar

hur naturgivna risker och människans verksamheter kan påverka platsers sårbarhet, samt föreslår några förebyggande åtgärder som kan minska sårbarheten och värderar möjligheterna att genomföra dessa.

Vid undersökningar och fältstudier använder eleven givna och eget valda kartor, metoder och verktyg för att samla in och bearbeta geografiska data. Eleven kommenterar sina källors tillförlitlighet. Eleven presenterar resultat och slutsatser och ger några förslag på hur resultatet kan leda till fortsatta studier inom området, samt ger utvecklade omdömen om sitt eget och andras arbete.

Eleven beskriver och förklarar orsaker till lokala och globala intressekonflikter med koppling till resursanvändning, samt föreslår lösningar utifrån etiska överväganden där lösningarnas konsekvenser för människor och miljö vägs in.

Eleven förklarar orsaker till några ojämlika förhållandena på jorden och ger förslag på hur dessa kan minskas.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan förklara samband mellan befolkningsfördelning, migration och tillgång till naturresurser samt faktorer av betydelse för försörjning. Vidare ger eleven olika förklaringar till klimatförändringar samt beskriver och utreder konsekvenser för människa, samhälle och miljö i olika delar av världen.

Eleven utreder och beskriver hur produktion, handel och kommunikation bildar geografiska mönster. Vidare utreder eleven hur förnybara energitillgångar och ny teknik kan komma att påverka och förändra dessa mönster. Dessutom identifierar

9

Remissversion av kursplan i geografi i grundskolan

eleven hinder och ger förslag på möjligheter att genomföra hållbara teknik- och energilösningar. Eleven identifierar och utreder naturgivna risker och hur människans verksamheter kan påverka platsers sårbarhet. Vidare föreslår eleven några förebyggande åtgärder som kan minska sårbarheten och värderar möjligheterna att genomföra dessa.

Vid undersökningar och fältstudier väljer eleven relevanta kartor, metoder och verktyg för att samla in och bearbeta geografiska data, och förklarar sina val. Eleven kan väl motivera de källor som används. Eleven ger flera förslag på hur resultatet kan leda till fortsatta studier och utvecklar även nya frågeställningar inom området. Eleven presenterar resultat och ger välutvecklade samt nyanserade omdömen om sitt eget och andras arbete.

Eleven utreder orsaker till och konsekvenser av lokala och globala intressekonflikter med koppling till resursanvändning, samt argumenterar för lösningar som innehåller olika alternativ till hur resurser kan användas, och etiska överväganden där konsekvenser för miljön och för olika grupper vägs in. Eleven utreder orsaker till och konsekvenser av ojämlika förhållanden på jorden och ger utifrån detta förslag på hur dessa kan minskas.